

Examining the personal, knowledge and skill characteristics of Iranian public library librarians to provide advice to readers

Mahboobeh delpasand

Master's student of information management of Kharazmi University, iran, tehran

delpasand.mahboobe@gmail.com

Somaye sadat Akhshik

Assistant Professor, Department of Information Science and Epistemology, Kharazmi University, iran, tehran

akhshik@khu.ac.ir

Siamak mahboub

Assistant Professor of the Department of Data Science and Artificial Intelligence, Organization of Records and National Library of the Islamic Republic of Iran

siamak.mahboub@gmail.com

Abstract

Purpose: The main purpose of this research is to investigate the personal, knowledge and skill characteristics of librarians in Iran's public libraries to provide advice to readers in Iran's public libraries.

Methods: This research, in terms of practical purpose and in terms of type, is quantitative and was carried out by survey method. The statistical population of this research was all the librarians of institutional public libraries in the country in the number of 5199 people. The research population was 365 people based on the sample size table of Karjesi and Morgan, which was selected by simple random sampling method between December and February of 1401. The data needed for the research was collected using the data of previous related studies and the design of a researcher-made questionnaire. The validity of the questionnaire was conducted by four experts in information science and epistemology, and its reliability coefficient was evaluated as 0.94 and 0.82, respectively, using Cronbach's alpha and Spearman's binomial method. After implementing the questionnaire, the obtained data were analyzed by SPSS software.

findings: The findings showed that the librarians' reader counseling competencies for providing reader counseling services in Iran's public libraries in terms of personal characteristics (3.57), knowledge status (3.21) and skill status (3.61) are above the average (3) and It is at a significance level of 0.001; Therefore, the librarians of Iran's public libraries have evaluated their readiness in the dimensions of readers' counseling skills to provide readers' counseling service above the average level.

Value/Authenticity: Advising readers is a very important service in public libraries, which makes the reader have many enjoyable experiences and can find books that are exactly according to his wishes and needs in order to enjoy the feeling of reading; This makes library members satisfied and attracts users to the library. In order to provide this service, it is necessary to conduct various researches as well as numerous actions. One of the researches that can describe and explain the job characteristics and qualifications of volunteers in this job on the one hand, and show the ability of librarians to provide this service in public libraries on the other hand, is the present research.

Keywords: reader counseling, public libraries, librarians, Iran, readiness assessment

زودآیند / ویرایش نشده

بررسی ویژگی‌های فردی، دانشی و مهارتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی ایران برای ارائه مشاوره خوانندگان

محبوبه دل‌پسند

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت اطلاعات دانشگاه خوارزمی

delpasand.mahboobe@gmail.com

سمیه سادات آخشیک

استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه خوارزمی

somakhshik@khu.ac.ir

سیامک محبوب

استادیار گروه علوم داده و روش‌شناسی، سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

siamak.mahboub@gmail.com

چکیده

هدف: هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی ویژگی‌های فردی، دانشی و مهارتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی ایران برای ارائه مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران است.

روش: این پژوهش، از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع، کمی است که به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش، کلیه کتابداران کتابخانه‌های عمومی نهادی در سطح کشور به تعداد ۵۱۹۹ نفر بودند. جامعه پژوهش بر اساس جدول حجم نمونه کرجسی و مورگان ۳۶۵ نفر بود که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده در فاصله زمانی آذر تا بهمن سال ۱۴۰۱ انتخاب شد. داده‌های موردنیاز پژوهش با استفاده از داده‌های مطالعات مرتبط پیشین و طراحی یک پرسشنامه محقق ساخته گردآوری شد. روایی پرسشنامه توسط چهار نفر از متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی انجام شد و ضریب پایایی آن به روش آلفای کرونباخ و دو نیمه سازی اسپیرمن به ترتیب برابر با ۰/۹۴ و ۰/۸۲ ارزیابی شد. بعد از اجرای پرسشنامه داده‌های به دست آمده به وسیله نرم‌افزار SPSS تحلیل شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد شایستگی‌های مشاوره خوانندگان در کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران در بعد ویژگی‌های فردی (۳/۵۷)، وضعیت دانشی (۳/۲۱) و وضعیت مهارتی (۳/۶۱) بالاتر از حد متوسط (۳) و در سطح معناداری ۰/۰۰۱ قرار دارد؛ بنابراین کتابداران کتابخانه‌های عمومی ایران آمادگی خود را در ابعاد شایستگی‌های مشاوره خوانندگان برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان بالاتر از سطح متوسط ارزیابی کرده‌اند.

ارزش/اصالت: مشاوره خوانندگان خدمت بسیار مهمی در کتابخانه‌های عمومی است که باعث می‌شود خواننده تجربه‌های لذت‌بخش زیادی داشته باشد و بتواند کتاب‌هایی را بیابد که دقیقاً مطابق خواست و نیاز او باشد تا از احساس خواندن لذت ببرد؛ همین امر باعث رضایت اعضای کتابخانه و جذب کاربر به کتابخانه می‌شود. برای ارائه این خدمت نیاز به انجام پژوهش‌های مختلف و همچنین اقدامات متعدد است. یکی از پژوهش‌هایی که از یک طرف می‌تواند ویژگی‌ها و شایستگی‌های شغلی افراد داوطلب در این شغل را توصیف و تبیین کند، و از طرف دیگر میزان توانایی کتابداران در ارائه این خدمت در کتابخانه‌های عمومی را نشان دهد پژوهش حاضر است.

کلیدواژه‌ها: مشاوره خوانندگان، کتابخانه‌های عمومی، کتابداران، ایران، سنجش آمادگی

زودآیند/ ویرایش نشده

مقدمه

در دنیای فناوری که به سرعت در حال رشد است و در آن ده‌ها فعالیت دیگر را می‌توان به راحتی بر مطالعه اوقات فراغت اولویت داد، خواندن کتاب همچنان مورد توجه بسیاری از افراد است. دالی (۲۰۱۳) درباره دلایل اهمیت خواندن در زندگی افراد اظهار می‌دارد که «آرامش، رشد شخصی، بلوغ روحی و سازگاری از دستاوردهای خواندن برای فرد است که همگی به رفاه، ثبات روانی و بهبود سلامت جسمی خواننده کمک می‌کنند».

خواندن در اوقات فراغت می‌تواند به عنوان وسیله‌ای برای فرار از کسالت استفاده شود، همچنین می‌تواند ابزاری حیاتی برای حفظ خونسردی اشخاص در موقعیت‌های تنش‌زا باشد. علاوه بر این، خواندن به وقت فراغت، نحوه نگاه خوانندگان و واکنش آنها به رویدادهای آینده را شکل می‌دهد (استفانی، ۲۰۱۶). برای خوانندگانی که به دنبال فرار از یکنواختی زندگی روزمره خود هستند، خواندن در اوقات فراغت یک فعالیت مطلوب محسوب می‌شود. استرس با منشأهای مختلف و به ویژه استرس ناشی از کار، یکی دیگر از عوامل مهمی است که باعث می‌شود افراد خواندن به وقت فراغت را برای مقابله با آن انتخاب کنند (ترنبرث و دیو، ۲۰۰۲). اهمیت خواندن به وقت فراغت برای دانشجویان تا جایی است که ثابت شده «خواندن تفریحی کتاب‌های اوقات فراغت، تأمل و خلاقیت دانشجویان را افزایش می‌دهد» (کین، ۲۰۰۲، ص ۱۱۵). خوانندگان خواه آگاه باشند یا خیر، از خواندن وقت فراغت به عنوان وسیله‌ای برای قطع ارتباط با زندگی روزمره، استفاده می‌کنند. این قطع ارتباط فرصتی را برای خواننده فراهم می‌کند تا از نظر احساسی آرام و از نظر فکری درگیر شود. همین قطع ارتباط و گریز که از طریق خواندن در وقت فراغت حاصل می‌شود، موجب تحریک فکری و خلاقیت می‌شود. این امر ماهیت پیچیده خواندن اوقات فراغت را برجسته‌تر می‌کند. برای برخی از خوانندگان در شرایط سخت زندگی یا زمان پر استرسی جسمی یا عاطفی خواندن برای تغییر دادن احساسات اهمیت پیدا می‌کند (شوته و مالوف، ۲۰۰۶، ص ۱۰۸)؛ مانند موقعیتی که یک کودک با طلاق والدین خود سروکار دارد، یا نوجوانی که در پی تجربه احساسات جنسی خود است؛ یا رویدادهای تروماتیک و غم‌انگیز در مقیاس بزرگ مانند ویرانی ناشی از طوفان کاترینا در سال ۲۰۰۵ در ایالات متحده و زلزله عظیم هائیتی در سال ۲۰۱۰ اتفاق افتاد. در دوران افسردگی کارولینای جنوبی، زنانی که در مزارع زندگی می‌کردند، نه تنها برای سرگرمی در شرایط سخت، بلکه بیشتر برای یافتن راه‌حلی برای مقابله با مشکلاتشان، به شدت بر خواندن متکی بودند (لیندل، ۲۰۰۹). خواندن اوقات فراغت در این مزارع

1- Dali

2- Stephanie

3 - Trenberth and Dewe

4 - Cain

5- Schutte and Malouff

6- Lindell

اغلب بین کارهای روزانه انجام می‌شد. به همین دلیل، خواندن و حواس‌پرتی از کارهای یکنواخت، تکراری و طاقت‌فرسا موجب کاهش افسردگی در آنها می‌شد. یکی از خوانندگان داکوتای جنوبی اظهار داشت که کتاب‌ها قدرت تقویت روحیه‌های ناامید را دارند و آنها را قادر می‌سازند تا با قدرت بیشتری سختی‌ها را تحمل کنند (لیندل، ۲۰۰۹، ص ۵۰۵).

یکی از راه‌هایی که باعث می‌شود تا خوانندگان کتابخانه را برای مطالعه انتخاب کنند مشاوره خوانندگان است. زمانی که کتابخانه برای جامعه خود حیاتی شود و ارتباط اعضا با کتابخانه بیشتر گردد، می‌تواند حمایتی را در جامعه برای کتابخانه ایجاد کند. همان‌طور که گرین^۱ در سال ۱۸۷۶ خاطرنشان کرد: هرچه کتابدار آزادانه‌تر با خوانندگان معاشرت کند و کمک‌های او به آنها بیشتر شود، اعتقاد شهروندان به این که کتابخانه یک مؤسسه مفید است، بیشتر می‌شود در نتیجه آنها تمایل به اعطای مبالغ بیشتری برای استفاده از کتاب و امکانات کتابخانه دارند.

یکی از کارهای متعددی که کتابداران در کتابخانه‌های عمومی انجام می‌دهند، راهنمایی مراجعه‌کنندگان و مشاوره به آنها برای رسیدن به منابع مناسب است. این وظیفه، در بسیاری از کتابخانه‌های عمومی، با عنوان خدمات مشاوره خوانندگان انجام می‌شود. اصطلاح مشاوره خوانندگان برای کمک به خوانندگان برای یافتن کتاب یا منبع موردنظرشان، به کار می‌رود و خدمتی است که در آن کتابداران مجرب، بدون پیش‌داوری به خوانندگان کمک می‌کنند تا نیازهای مطالعاتی موردعلاقه‌شان را بیابند؛ در واقع این نوع خدمات به خوانندگان کمک می‌کند تا به این پرسش‌ها پاسخ دهند: «چه کتابی را بخوانم؟» و «چگونه بخوانم؟» (تیچلر، ۲۰۱۵).

ساریکس^۳ (۲۰۰۵) خدمات مشاوره خوانندگان را این‌گونه تعریف می‌کند: «مشاوره خوانندگان یک خدمت کتابخانه‌ای کاربرمحور است که برای رفع نیازهای خواندن باهدف لذت، سرگومی و تفریح توسط کتابدار متخصص مشاوره خوانندگان ارائه می‌شود؛ بنابراین خدمات مشاوره خوانندگان، علم ایجاد ارتباط میان خواننده و خواندنی‌ها، هنر حرف‌زدن درباره کتاب‌هایی است که نخوانده‌اید و کمک به خواننده برای یافتن بهترین و لذت‌بخش‌ترین خواندنی از طریق ارتباط میان‌علاقه، نیازها و توانایی‌های او با ویژگی‌های خواندنی‌ها است (محبوب، ۱۳۹۹).

می‌توان مشاوره خوانندگان را به صورت خدمت کتابخانه‌ای مشتری‌محور برای اوقات فراغت خوانندگان تعریف کرد و یکی از اصول اولیه آن این است که خواندن دارای ارزش ذاتی است (ساریکس، ۲۰۰۵).

به‌طور کلی در حوزه کتابخانه‌های عمومی، در سطح جهانی پذیرفته شده است که ارائه خدمات مشاوره خوانندگان به کتابخانه ارزش بیشتری می‌بخشد. این ارزشمندی در حوزه‌های گوناگونی است، مثلاً اگرچه در نتیجه رشد اینترنت استفاده از خدمات

1- Green

2- Tischler

3- Saricks

مرجع کاهش یافته است، اما وقتی کاربران در اوقات فراغشان برای مطالعه به کتابخانه می‌آیند، یک برنامه قوی مشاوره برای خوانندگان این کاربران را برای یافتن علایق خواندنشان پشتیبانی می‌کند و به آنها دلیلی برای ادامه استفاده از کتابخانه می‌دهد (مویر^۱، ۲۰۰۸). کتابخانه‌های عمومی برای اینکه بتوانند مسئولیت خود را به نحو تمام و کمال انجام دهند به ارائه خدمات مشاوره خوانندگان نیاز مبرم دارند. بی‌توجهی در این زمینه می‌تواند آسیب‌های قابل توجهی به ارزشمندی کتابخانه‌های عمومی وارد کند و افزون بر آن، ارائه خدمات غیراصولی و ناکافی در حوزه مشاوره خوانندگان نیز مشکلاتی برای کاربران به همراه خواهد داشت. خدمات مشاوره خوانندگان باعث می‌شود کتابخانه از مکانی صرفاً انباری مواد و منابع خارج شود و به کتابخانه‌ها این فرصت را می‌دهد که همواره ارتباط خود را با کاربران حفظ نمایند. کتابداران می‌توانند از این طریق بر ارزش کار خود بیفزایند و هرگاه کاربری وارد کتابخانه می‌شود با ارائه خدمات مشاوره خوانندگان ارزش کتابخانه را چندین برابر نشان دهند. ارائه این خدمات، چه به صورت حضوری، چه از طریق ابزارهای الکترونیکی متنوع، تضمین می‌کند که جامعه خوانندگان ارتباط قوی‌تری با کتابخانه برقرار کنند. هنگامی که کتابخانه به عنوان یک منبع ارزشمند در جامعه خود تلقی شود، شانس بیشتری برای مقابله با شرایط سخت اقتصادی وجود خواهد داشت (ترویت، ۲۰۱۲). همچنین از آنجا که موفقیت خواننده در پیدا کردن کتاب‌های خوب با موفقیت کتابخانه در ارتباط است، هر انتخاب موفق موجب می‌شود که خواننده تازه کار بخواند این تجربه لذت‌بخش را با خواندن چیز دیگر تکرار کند؛ بنابراین برای اینکه خواننده تجربه‌های لذت‌بخش زیادی داشته باشد، لازم است بتواند کتاب‌هایی را بیابد که دقیقاً مطابق خواست و نیاز او است تا از احساس خواندن لذت ببرد.

(محبوب، ۱۳۹۹) معتقد است «مشاوره خوانندگان در کتابخانه عمومی یک خدمت فراگیر است. به این معنا که هر زمان کاربر درخواست کند، کتابدار به پاسخ‌گویی و ارائه آن موظف است. این بدان معناست که علم و هنر این موضوع باید به کتابدار آموزش داده شود. معنی دیگر خدمت بودن مشاوره خوانندگان این است که امری ترویجی نیست؛ یعنی قرار نیست با آن خواننده را به خواندن علاقه‌مند کنیم. قرار است نیاز و خواست خواننده را با مجموعه‌ای که در اختیار داریم برطرف کنیم و او را دست‌پر به خانه‌اش بفرستیم. برای این منظور لازم است از پیش مجموعه‌ای درخور نیاز و خواست خواننده فراهم کرده باشیم و تصویری کلی از مجموعه خود داشته باشیم و ارتباط میان آثار موجود در مجموعه را کمابیش کشف کرده باشیم».

نهاد کتابخانه‌های عمومی در ایران فعالیت‌های مفیدی در زمینه شناساندن خدمت مشاوره خوانندگان به کتابداران و کاربران کتابخانه‌های عمومی انجام داده است. از جمله این فعالیت‌ها راه‌اندازی «مدرسه اینترنتی خواندن» است که هم‌زمان با نام‌گذاری سال ۱۳۹۵ به نام سال «خواندن» از سوی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برگزار شد و هدف آن آشنایی و الفت بیشتر کتابداران با «خواندن» و به اشتراک گذاشتن تجربه‌ها، مطالعات و پژوهش‌ها و همچنین ایجاد محلی برای آموختن، دانستن فردی و جمعی

^۱- Moyer

و همگامی کتابداران برای فعالیت در عرصه خواندن بود (سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی، ۱۳۹۵). همچنین «مدرسه تابستانی خواندن» یکی از برنامه‌های «طرح ملی خواندن» بود که در تابستان ۱۳۹۴ به همت معاونت برنامه‌ریزی، پژوهش و فناوری اطلاعات نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و باهدف آموزش خدمات مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی و غنای بیشتر کتابخانه‌ها برگزار شد (سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی، ۱۳۹۴). از دیگر فعالیت‌های انجام‌شده در زمینه مشاوره خوانندگان تألیف و ترجمه کتاب‌هایی در این زمینه است. «درس‌نامه مشاوره خوانندگان» تألیف سیامک محبوب و «راهنمای مشاوره خوانندگان برای کتاب‌های غیرداستانی» نوشته نیل وات با ترجمه امیرحسین میر ابوطالبی و کتاب «چگونه مرور کتاب بنویسیم» از بردهوپر با ترجمه علیرضا شفیعی نسب از جمله این آثار است.

همچنین در این زمینه فاسم‌پور (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان «شناسایی و رتبه‌بندی عناصر متنی و پیرامنتی مهم در بازیابی داستان» به مناسب‌ترین نقاط دسترسی برای خواننده، اشاره کرده تا دسترسی به منابع را پیدا کرد تا دسترسی به منابع داستانی متناسب با نیاز خواننده آسان شود.

جعفری (۱۳۹۸) نیز در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «کشش‌های خواندن موثر بر امانت کتاب‌های داستانی عامه‌پسند در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران» با روش پیمایشی دریافت، چهار متغیر سبک داستان، لحن داستان، کنجکاو خواننده و حال‌وهوای خواننده مهمترین معیارهای کاربران برای انتخاب کتاب و امانت آن در کتابخانه عمومی است.

بیولنز^۱ (۲۰۱۵) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «ایجاد پروژس علاقه خوانندگان به خواندن از طریق خدمات مشاوره خوانندگان در کتابخانه عمومی» به دنبال پاسخ به این سؤال بود که چگونه کتابداران در کتابخانه‌های عمومی می‌توانند به طور مؤثر علاقه کودکان به خواندن را از طریق شیوه‌های مشاوره خوانندگان ایجاد و پرورش دهند.

دالی (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان «از من پرسید که چه می‌خوانم» پتانسیل مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌ها برای کمک به سازگاری روانی و اجتماعی-فرهنگی مهاجران در یک کشور را مورد بررسی قرار داد.

مویر (۲۰۰۵) در پژوهشی به بررسی آموزش کتابداران کتابخانه‌های عمومی برای خدمت به خوانندگان در اوقات فراغت در ایالات متحده آمریکا، کانادا و اروپا پرداخت. او مدارسی را بر اساس فعالیتشان در برگزاری دوره‌های خدمات مشاوره‌ای به خوانندگان انتخاب کرد تا تصویری از سطح فعلی آموزش‌های مشاوره‌ای خوانندگان به دست بیاورد.

بر اساس آنچه گفته شد می‌توان دریافت در حال حاضر، اهمیت مشاوره خوانندگان به عنوان یک خدمت کتابخانه‌ای در دنیا و تشویق به استفاده از آن و تبدیل این خدمت به یک خدمت ارزشمند و ضروری در کتابخانه‌ها روزبه‌روز در حال افزایش است (لی، تراویس و هیلی، ۲۰۱۶). باوجود آنکه خدمات مشاوره خوانندگان سابقه طولانی در دنیا دارد، اما این خدمت در

¹ - Beolens

² - Lee, Travis and Hyerim

کتابخانه‌های عمومی ایران بسیار کم مورد توجه واقع شده است. از این رو، نتایج این پژوهش می‌تواند منجر به آگاهی مدیران و مسئولان نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور نسبت به اولویت و امکان ارائه خدمات مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی گردد تا بتوانند برنامه‌ریزی لازم جهت ارائه این خدمات در کتابخانه‌های عمومی را انجام دهند.

پرسش‌های پژوهش:

سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران تا چه میزان است؟
سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به ویژگی‌های فردی، دانشی و مهارتی تا چه میزان است؟
روش پژوهش:

مطالعه حاضر پیمایشی از نوع توصیفی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کتابداران شاغل در کتابخانه‌های عمومی تحت نظارت نهاد کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور بود.
نوع نمونه‌گیری به صورت تصادفی در دسترس در فاصله زمانی آذر تا بهمن سال ۱۴۰۱ از بین ۵۱۹۹ کتابدار در سراسر کشور طبق جدول کرجی و مورگان ۳۶۵ نمونه انتخاب شد.
جهت بررسی پایایی پرسش‌نامه شایستگی‌های مشاوره خوانندگان از روش همسانی درونی و ضریب آلفای کرونباخ و دونیمه‌سازی اسپیرمن - براون استفاده شد.

جدول ۱- ضرایب پایایی پرسشنامه شایستگی‌های مشاوره خوانندگان بر اساس روش همسانی درونی

ابعاد و نمره کل پرسش‌نامه	آلفای کرونباخ	دونیمه‌سازی اسپیرمن - براون
وضعیت دانشی	۰/۸۸	۰/۶۷
وضعیت مهارتی	۰/۸۵	۰/۷۹
ویژگی‌های فردی	۰/۹۰	۰/۸۶
نمره کل پرسش‌نامه	۰/۹۴	۰/۸۲

طبق داده‌های جدول ۱ پایایی بعد وضعیت دانشی بر اساس ضریب آلفای کرونباخ و دونیمه‌سازی اسپیرمن - براون به ترتیب برابر با ۰/۸۸ و ۰/۶۷، بعد وضعیت مهارتی به ترتیب برابر با ۰/۸۵ و ۰/۷۹، بعد ویژگی‌های فردی به ترتیب برابر با ۰/۹۰ و ۰/۸۶ و پایایی کل به ترتیب برابر با ۰/۹۴ و ۰/۸۲ است. در مجموع ضرایب پایایی کل پرسشنامه و ابعاد آن نشان می‌دهد که پرسشنامه شایستگی‌های مشاوره خوانندگان از پایایی مطلوبی برخوردار است.
برای بررسی روایی سازه مبتنی بر همسانی درونی از همبستگی خرده مقیاس‌ها با یکدیگر و با مقیاس کل استفاده شد که یافته‌های حاصل از آن در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲- ضرایب همبستگی ابعاد و نمره کل پرسشنامه شایستگی‌های مشاوره خوانندگان

ابعاد و نمره کل پرسشنامه	وضعیت دانشی	وضعیت مهارتی	ویژگی‌های فردی	نمره کل پرسشنامه
وضعیت دانشی	۱	۰/۷۷ **	۰/۶۵ **	۰/۹۰ **
وضعیت مهارتی	۰/۷۷ **	۱	۰/۷۵ **	۰/۹۲ **
ویژگی‌های فردی	۰/۶۵ **	۰/۷۵ **	۱	۰/۸۳ **
نمره کل پرسشنامه	۰/۹۰ **	۰/۹۲ **	۰/۸۳ **	۱

** p < ۰/۰۰۱

طبق داده‌های جدول ۲ همبستگی ابعاد وضعیت دانشی، وضعیت مهارتی و ویژگی‌های فردی با نمره کل پرسشنامه به ترتیب برابر با ۰/۹۰، ۰/۹۲ و ۰/۸۳ است که در سطح ۰/۰۰۱ معنادار هستند. همچنین همبستگی ابعاد با یکدیگر در محدوده ۰/۶۵ تا ۰/۷۷ است که در سطح ۰/۰۰۱ معنادار هستند.

در مجموع روایی محتوایی و روایی سازه مبتنی بر همسانی درونی نشان می‌دهد که پرسشنامه شایستگی‌های مشاوره خوانندگان از روایی مطلوبی برخوردار است.

برای تجزیه و تحلیل پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش از مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای استفاده و نمره هر سؤال از ۱ تا ۵ در نظر گرفته شده است، در نتیجه برای پاسخگویی به پرسش اصلی و پرسش‌های فرعی ۱ تا ۳، نمره ۳ به‌عنوان میانگین یا سطح مطلوبیت تعیین شد. در این پرسشنامه نمره ۱ و ۲ برای گزینه‌های خیلی کم و کم لحاظ شد و به‌عنوان سطح آمادگی پایین در نظر گرفته شد. نمره ۳ برای گزینه متوسط لحاظ شد و به‌عنوان سطح آمادگی متوسط در نظر گرفته شد. نمره ۴ و ۵ برای گزینه‌های زیاد و خیلی زیاد لحاظ شد و به‌عنوان سطح آمادگی بالا در نظر گرفته شد. یافته‌ها/نتایج: در این قسمت یافته بر اساس سؤالات پژوهش ارائه می‌شود.

سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران تا چه میزان است؟

برای پاسخگویی به پرسش اصلی پژوهش مبنی بر «سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران تا چه میزان است؟» نمره کل پرسشنامه «سنجش شایستگی‌های مشاوره خوانندگان» ملاک بررسی قرار گرفت. جدول ۳ سطح آمادگی کلی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران را برحسب شاخص‌های فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار نشان می‌دهد.

جدول ۳- آماره‌های توصیفی سطح آمادگی کلی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان

سطح آمادگی کلی کتابداران	فراوانی	درصد فراوانی	میانگین	انحراف معیار
--------------------------	---------	--------------	---------	--------------

پایین	۱	۰/۳	۱/۴۹	۰
متوسط	۳۲۱	۸۸/۲	۳/۴۰	۰/۳۴
بالا	۴۲	۱۱/۵	۴/۱۵	۰/۱۴
کل	۳۶۴	۱۰۰	۳/۴۸	۰/۴۲

طبق داده‌های حاصل از جدول ۳ از نظر سطح آمادگی کلی برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی تعداد ۳۲۱ نفر از کتابداران معادل با ۸۸/۲ درصد از آن‌ها در سطح متوسط، ۱ نفر برابر با ۰/۳ درصد در سطح پایین و تعداد ۴۲ نفر برابر با ۴/۱۵ درصد در سطح بالای آمادگی قرار دارند. میانگین نمره کل کتابداران از نظر سطح آمادگی کلی برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان ۳/۴۸ و انحراف معیار آن ۰/۴۲ است. بر این اساس می‌توان گفت در پژوهش حاضر سطح آمادگی کلی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی در سطح میانگین قرار دارد.

سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به ویژگی‌های فردی تا چه میزان است؟

برای پاسخگویی به این پرسش مبنی بر «سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به ویژگی‌های فردی تا چه میزان است» نمره بعد ویژگی‌های فردی پرسش‌نامه «سنجش شایستگی‌های مشاوره خوانندگان» ملاک بررسی قرار گرفت. جدول ۴ سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به ویژگی‌های فردی و برحسب شاخص‌های فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار نشان می‌دهد.

جدول ۴- آماره‌های توصیفی میزان آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به ویژگی‌های فردی

سطح آمادگی کتابداران با توجه به ویژگی‌های فردی	فراوانی	درصد فراوانی	میانگین	انحراف معیار
پایین	۱۹	۵/۲	۲/۷۰	۰/۲۸
متوسط	۲۷۱	۷۴/۵	۳/۴۶	۰/۲۷
بالا	۷۴	۲۰/۳	۴/۲۱	۰/۱۹
کل	۳۶۴	۱۰۰	۳/۴۵	۰/۲۴

طبق داده‌های جدول ۴ از نظر سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی با توجه به ویژگی‌های فردی تعداد ۲۷۱ نفر از کتابداران معادل با ۷۴/۵ درصد از آن‌ها در سطح متوسط، ۱۹ نفر برابر با ۵/۲ درصد در سطح پایین و تعداد ۷۴ نفر برابر با ۲۰/۳ درصد در سطح بالای آمادگی قرار دارند. میانگین نمره کتابداران از نظر سطح

آمادگی برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به ویژگی‌های فردی ۳/۴۵ و انحراف معیار آن ۰/۲۴ است. بر این اساس می‌توان گفت در پژوهش حاضر سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی با توجه به ویژگی‌های فردی در سطح میانگین قرار دارد.

برای تعیین سنجش وضعیت آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران با توجه به مؤلفه‌های بعد ویژگی‌های فردی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. یافته‌ها در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵- سنجش وضعیت آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به مؤلفه‌های بعد ویژگی‌های فردی

مؤلفه‌های بعد ویژگی‌های فردی	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری
تفکر انتقادی	۳/۴۷	۰/۶۱	۱۰۷/۲۵	۳۶۳	۰/۰۰۱
تعهد حرفه‌ای	۴/۰۸	۰/۶۶	۱۱۷/۹۳	۳۶۳	۰/۰۰۱
تفکر خلاق	۳/۳۱	۰/۵۲	۱۱۹/۸۵	۳۶۳	۰/۰۰۱
خودآگاهی	۳/۵۹	۰/۵۶	۱۲۲/۰۸	۳۶۳	۰/۰۰۱
عدم قضاوت	۳/۵۶	۰/۵۸	۱۱۶/۱۷	۳۶۳	۰/۰۰۱

طبق داده‌های جدول ۵ مؤلفه‌های بعد ویژگی‌های فردی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران در مؤلفه‌های تفکر انتقادی (۳/۴۷)، تعهد حرفه‌ای (۴/۰۸)، تفکر خلاق (۳/۳۱)، خودآگاهی (۳/۵۹) و عدم قضاوت (۳/۵۶) بالاتر از حد متوسط (۳) و در سطح معناداری ۰/۰۰۱ قرار دارد؛ بنابراین کتابداران کتابخانه‌های عمومی ایران آمادگی خود را در مؤلفه‌های بعد ویژگی‌های فردی برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان بالاتر از سطح متوسط ارزیابی کرده‌اند.

سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به وضعیت دانشی تا چه میزان است؟
برای پاسخگویی به پرسش پژوهش مبنی بر «سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به وضعیت دانشی تا چه میزان است» نمره بعد وضعیت دانشی پرسش‌نامه «سنجش شایستگی‌های مشاوره خوانندگان» ملاک بررسی قرار گرفت. جدول ۶ سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به وضعیت دانشی و برحسب شاخص‌های فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار نشان می‌دهد.

جدول ۶- آماره‌های توصیفی میزان آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به وضعیت

دانشی

سطح آمادگی کلی کتابداران	فراوانی	درصد فراوانی	میانگین	انحراف معیار
پایین	۹۲	۲۵/۳	۲/۷۲	۰/۲۶
متوسط	۲۴۵	۶۷/۳	۳/۴۵	۰/۲۷
بالا	۲۷	۷/۴	۴/۱۶	۰/۱۴
کل	۳۶۴	۱۰۰	۳/۴۵	۰/۲۲

طبق داده‌های جدول ۶ از نظر سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی با توجه به وضعیت دانشی تعداد ۲۴۵ نفر از کتابداران معادل با ۶۷/۳ درصد از آن‌ها در سطح متوسط، ۹۲ نفر برابر با ۲۵/۳ درصد در سطح پایین و تعداد ۲۷ نفر برابر با ۷/۴ درصد در سطح بالای آمادگی قرار دارند. میانگین نمره کتابداران از نظر سطح آمادگی برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به وضعیت دانشی ۳/۴۵ و انحراف معیار آن ۰/۲۲ است. بر این اساس می‌توان گفت در پژوهش حاضر سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی با توجه به وضعیت دانشی در سطح میانگین قرار دارد.

برای تعیین سنجش وضعیت آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران با توجه به مؤلفه‌های بعد وضعیت دانشی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. یافته‌ها در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷- سنجش وضعیت آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به مؤلفه‌های بعد

وضعیت دانشی

زیر مؤلفه‌های بعد وضعیت دانشی	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری
فرهنگی	۳/۸۶	۰/۷۴	۹۹/۵۴	۳۶۳	۰/۰۰۱
حقوقی	۳/۵۲	۰/۵۶	۱۱۸/۳۰	۳۶۳	۰/۰۰۱
ارزیابی	۳/۴۴	۰/۵۵	۱۱۹/۱۶	۳۶۳	۰/۰۰۱
توسعه	۳/۰۲	۰/۶۸	۸۷/۶۷	۳۶۳	۰/۰۰۱
دانش فرایندی	۱/۳۴	۰/۹۷	۲۶/۴۰	۳۶۳	۰/۰۰۱

طبق داده‌های جدول ۷ مؤلفه‌های بعد وضعیت دانشی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران در مؤلفه‌های فرهنگی (۳/۸۶)، حقوقی (۳/۵۲)، ارزیابی (۳/۴۴)، توسعه (۳/۰۲) بالاتر از حد متوسط (۳) و در سطح معناداری ۰/۰۰۱ قرار دارد. اما میانگین در مؤلفه دانش فرایندی (۱/۳۴) پایین‌تر از حد متوسط (۳) قرار دارد. بنابراین کتابداران کتابخانه‌های عمومی ایران آمادگی خود را در مؤلفه‌های فرهنگی، حقوقی، ارزیابی و توسعه برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان بالاتر از سطح متوسط و در مؤلفه دانش فرایندی پایین‌تر از حد متوسط ارزیابی کرده‌اند.

سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به وضعیت مهارتی تا چه میزان است؟

برای پاسخگویی به پرسش فرعی دوم پژوهش مبنی بر «سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به وضعیت مهارتی تا چه میزان است» نمره بعد وضعیت مهارتی پرسش‌نامه «سنجش شایستگی‌های مشاوره خوانندگان» ملاک بررسی قرار گرفت. جدول ۸ سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به وضعیت مهارتی و برحسب شاخص‌های فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار نشان می‌دهد.

جدول ۸- آماره‌های توصیفی میزان آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران با توجه به وضعیت مهارتی

سطح آمادگی کلی کتابداران	فراوانی	درصد فراوانی	میانگین	انحراف معیار
پایین	۱	۰/۳	۱/۳۳	۰
متوسط	۲۶۹	۷۳/۹	۳/۴۱	۰/۴۰
بالا	۹۴	۲۵/۸	۴/۱۹	۱/۷۶
کل	۳۶۴	۱۰۰	۳/۶۱	۰/۴۸

طبق داده‌های جدول ۸ از نظر سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی با توجه به وضعیت مهارتی تعداد ۲۶۹ نفر از کتابداران معادل با ۷۳/۹ درصد از آن‌ها در سطح متوسط، ۱ نفر برابر با ۰/۳ درصد در سطح پایین و تعداد ۹۴ نفر برابر با ۲۵/۸ درصد در سطح بالای آمادگی قرار دارند. میانگین نمره کتابداران از نظر سطح آمادگی برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به وضعیت مهارتی ۳/۶۱ و انحراف معیار آن ۰/۴۸ است. بر این اساس

می‌توان گفت در پژوهش حاضر سطح آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی با توجه به وضعیت مهارتی در سطح میانگین قرار دارد.

برای تعیین سنجش وضعیت آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران با توجه به مؤلفه‌های بعد وضعیت مهارتی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. یافته‌ها در جدول ۹ ارائه شده است.

جدول ۹- سنجش وضعیت آمادگی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان با توجه به مؤلفه‌های بعد

وضعیت مهارتی

مؤلفه‌های بعد ویژگی‌های فردی	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری
اکتشاف	۳/۷۴	۰/۶۲	۱۱۳/۴۳	۳۶۳	۰/۰۰۱
کمک و مشاوره در انتخاب مواد	۳/۱۴	۰/۴۸	۱۲۳/۷۱	۳۶۳	۰/۰۰۱
شناخت خلق مخاطب	۳/۶۴	۰/۶۵	۱۰۶/۰۹	۳۶۳	۰/۰۰۱
ارتباط (کلامی و غیر کلامی)	۱/۴۰	۱/۴۱	۴۵/۸۴	۳۶۳	۰/۰۰۱

طبق داده‌های جدول ۹ مؤلفه‌های بعد وضعیت مهارتی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران در مؤلفه‌های اکتشاف (۳/۷۴)، کمک و مشاوره در انتخاب مواد (۳/۱۴) شناخت خلق مخاطب (۳/۶۴) و ارتباط (کلامی و غیر کلامی) (۱/۴۰) بالاتر از حد متوسط (۳) و در سطح معناداری ۰/۰۰۱ قرار دارد؛ بنابراین کتابداران کتابخانه‌های عمومی ایران آمادگی خود را در مؤلفه‌های بعد وضعیت مهارتی برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان بالاتر از سطح متوسط ارزیابی کرده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

مشاوره خوانندگان درصدد پر کردن اوقات فراغت مراجعین با خواندنی‌هایی است که افراد صرفاً از آن لذت ببرند. به گفته قاسم‌پور (۱۳۹۸) مشاور خوانندگان باید کوشش‌های کتاب را شناسایی کند. کتاب را با عناوین و نویسندگانی که کوشش‌های مشابهی دارند گروه‌بندی کند. نویسندگان و عناوین مناسب در هر گروه را شناسایی کند و در خصوص هر کتاب به چند پرسش پاسخ دهد که این پرسش‌ها عبارت است از: چه چیزی این کتاب را به یک خواندنی خوب تبدیل کرده است، چه چیزی کوشش‌های آن را محدود می‌کند، کتاب‌های شبیه به آن کدام‌اند، نویسنده چه اشتراکاتی با دیگر نویسندگان در این گروه دارد، نویسنده چه تفاوت‌هایی با دیگر نویسندگان در این گروه دارد. بنابراین یکی از بهترین روش‌ها برای محبوب کردن

یک کتابخانه، هم‌نشینی آزادانه با کاربران آن و کمک به آنها از هر جهت است. به‌طور کلی در حوزه کتابخانه‌های عمومی، در سطح جهانی پذیرفته‌شده است که ارائه خدمات مشاوره خوانندگان به کتابخانه ارزش بیشتری می‌بخشد؛ بنابراین اگر در کتابخانه امکان مشاوره خوانندگان وجود داشته باشد، موجب جلب رضایت کاربران خواهد شد. رضایت کاربران نشان‌دهنده موفقیت کتابخانه است. کتابدار مشاوره خوانندگان، می‌تواند کاربران بالقوه را به کاربران بالفعل تبدیل کند با توجه به شرایط فعلی جامعه و آسیب‌ها و استرس‌های ناشی از تحریم‌ها و شیوع ویروس کووید-۱۹ در کشور ارائه مشاوره خوانندگان می‌تواند فرصت مناسبی برای نشان دادن قدرت تأثیر کتابخانه‌های عمومی در روحیه افراد جامعه باشد. برای انجام این امر مهم ابتدا لازم است بر اساس قابلیت‌های موردنیاز برای ارائه این خدمت میزان آمادگی کتابداران کتابخانه‌های عمومی سنجیده شده و سپس بر اساس سطح آمادگی کتابداران نقشه راه ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی تهیه شود.

دو پژوهش در ایران در این موضوع انجام شده یکی شناسایی و رتبه‌بندی عناصر متنی و پیرامونی مهم در بازیابی داستان است و دیگری تحلیل کشش‌های خواندن مؤثر بر امانت کتاب‌های داستانی عامه‌پسند است که هر دو می‌توانند به‌عنوان ابزاری مناسب برای کمک به مشاوره خوانندگان باشند (قاسمی، ۱۳۹۹ و جعفری، ۱۳۹۸). درحالی‌که موضوع اصلی پژوهش حاضر درباره آماده‌سازی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان در کتابخانه‌های عمومی ایران است؛ بنابراین پژوهش حاضر جزو اولین پژوهش‌ها در حوزه مشاوره خوانندگان محسوب می‌شود.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد شایستگی‌های فردی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شامل مولفه‌های تفکر انتقادی، تعهد حرفه‌ای، تفکر خلاق، خودآگاهی و عدم قضاوت با نمره کل ۳/۴۵ در سطح میانگین قرار دارد و شایستگی‌های دانشی شامل مولفه‌های فرهنگی، حقوقی، ارزیابی و توسعه دانش فرایندی و مهارتی آنان نیز به ترتیب با نمره کل ۳/۴۵ و ۳/۶۵ برای ارائه مشاوره خوانندگان در سطح میانگین قرار دارند. در مؤلفه دانش فرایندی (مرورنویسی و نقد کتاب) با میانگین ۱/۳۴ کتابداران خود را کمتر از سطح میانگین ارزیابی کردند و نشان دادند برای رسیدن به حد مطلوب نیاز به آموزش دارند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود به‌منظور ارائه آموزش‌های لازم به کتابداران شاغل در نهاد کتابخانه‌های عمومی دوره‌های آموزشی و مهارت‌افزایی برگزار گردد و در سرفصل‌های دروس مرتبط با دوره‌های آموزش رسمی علم اطلاعات و دانش‌شناسی با توجه به میزان شایستگی‌های فردی، دانشی و مهارتی کتابداران برای ارائه خدمت مشاوره خوانندگان بازنگری انجام گیرد.

منابع و مآخذ

جعفری، هادی (۱۳۹۸). تحلیل کشش‌های خواندن مؤثر بر امانت کتاب‌های داستانی عامه‌پسند در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران

قاسم‌پور، سکینه (۱۳۹۹). بازیابی داستان بر اساس عناصر متنی و پیرامونی. پایان‌نامه دکتری دانشگاه الزهرا

قاسم‌پور، سکینه (۱۳۹۹). حال خواننده را دریاب! توسعه دامنه مشاوره خوانندگان بر اساس تجربه‌های عاطفی

خوانندگان. فصلنامه مطالعات خواندن، (۱)۳.۳۱۵۷۳. <http://readingstudies.ir/?p=1573>

قاسم‌پور، سکینه (۱۳۹۸) چرا به دانش مشاوره خوانندگان نیاز داریم؟ فصلنامه مطالعات خواندن. دوره ۱. شماره ۱.

پاییز. <http://readingandreaders.om/?p=1516>

محبوب، سیامک (۱۳۹۹). درسنامه مشاوره خوانندگان. تهران: چاپار، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور.

References

Beolens, Rhiannon(2015). Creating and nurturing tween readers through readers' advisory services in a public library. Victoria University of Wellington

Dali, K (2013). "Ask me what I read": readers' advisory and immigrant adaptation". *New Library World*.114(11/12),pp. 507 – 526.

Lee,R (1985). Continuing Education for Adults through the American Public Library, 1833–1964.*journal-article*.25(1),pp152-

Lee, Jin Ha, Travis Windleharth, and Hyerim Cho (2016). "Appeal Factors: Enabling Cross-media Advisory Services." 2015OCLC/ALISE research grant report published electronically by OCLC Research.

Moyer, Jessica(2006). Readers' Advisory: The Most Important Class for New Librarians. Available at: <https://www.ala.org/rt/nmrt/news/footnotes/november2006ab/readersadvisorymostimp06>

Moyer, J (2005). The education of public librarians to serve leisure readers in the United States, Canada and Europe. *New Library World*. 106 (1208/1209), pp. 67-79

Saricks, Joyce G (2005). *Readers' Advisory Service in the Public Library*. 3rd ed. Chicago: American Library Association.

Tischler.R (2015). The 8 Best Reader's Advisory Websites. <http://inalj.com/?p=65200>

Trott,B (2012). Reference, Readers' Advisory, and Relevance. *The Reference Librarian*.53,pp 60-66.

زودآیند
ویرایش نشده